

Navnet Vøgas Lund stammer fra et gammelt sagn om en konge ved navn Vøgas og som menes være begravet i Lunden. Da kvinderne fik valgret, plantede sognets kvinder 1918 her en eg, kaldet *Kvindeegen*, der imidlertid ikke overlevede orkanen i '99, men en ny er nu plantet.

Nyd medbragt kaffe på festpladsen og se mindestenen over lundens stifter Niels Th. Iversen. Tag også en tur ned i den anden ende af lunden, hvor der ligger en smuk sø.

Der kan nu fortsættes ind mod Vejrup, hvor skole og idrætscenter ligger. Her ligger også det lokalhistoriske arkiv, ved cafeteriet, hvorfra flere oplysninger gerne gives.

Vejrups ældste bygning, kirken ligger overfor kroen. Kirken fra ca. 1290 er bygget ovenpå resterne af en ældre romansk kirke. Efter pesten i 1300 tallet forfaldt kirken totalt. Der var efterfølgende næsten ingen mennesker og derfor heller ikke nogen til at bruge og vedligeholde kirken.

Den blev kaldt for fårehuset, da dyrene gik frit omkring. Kirken bestod på det tidspunkt kun af skibet, en firkantet bygning, der ved genopbygning 1560 fik tilbygget et kor. Senere i 1700 tallet et våbenhus. Tårnet og kapellet er fra 1943. Der er inde i kirken ophængt et kirkeskib. Et krucifiks og Madonna er fra ca. 1300.

Vejrup Kirke

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming bibliotek og kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under "Cykelruter"

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv/	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Festplads i Vøgas Lund. I forgrunden nyplantet kvindeeg, der erstatter tidligere kvindeeg, som blev plantet 1918, i forbindelse med at kvinder fik valgret.

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Vejrup – Bjøvlund Vøgas Lund

Rute 1

Skelsten på Malthøj

Skulpturen Venus på Vejrup torv

Rute nr. 1

Vejrup - Bjøvlund - Vøgas Lund

Start ved Vejrup Kro, Storegade 24. Kroen opført 1892

Se skulptur ved vejryds og kør ad Gl. Hovedvej mod øst over viadukten til Rebelsig. I Rebelsig var der tidligere en smedeforretning, en købmand og et teglværk hvor der også blev lavet mange jydepotter.

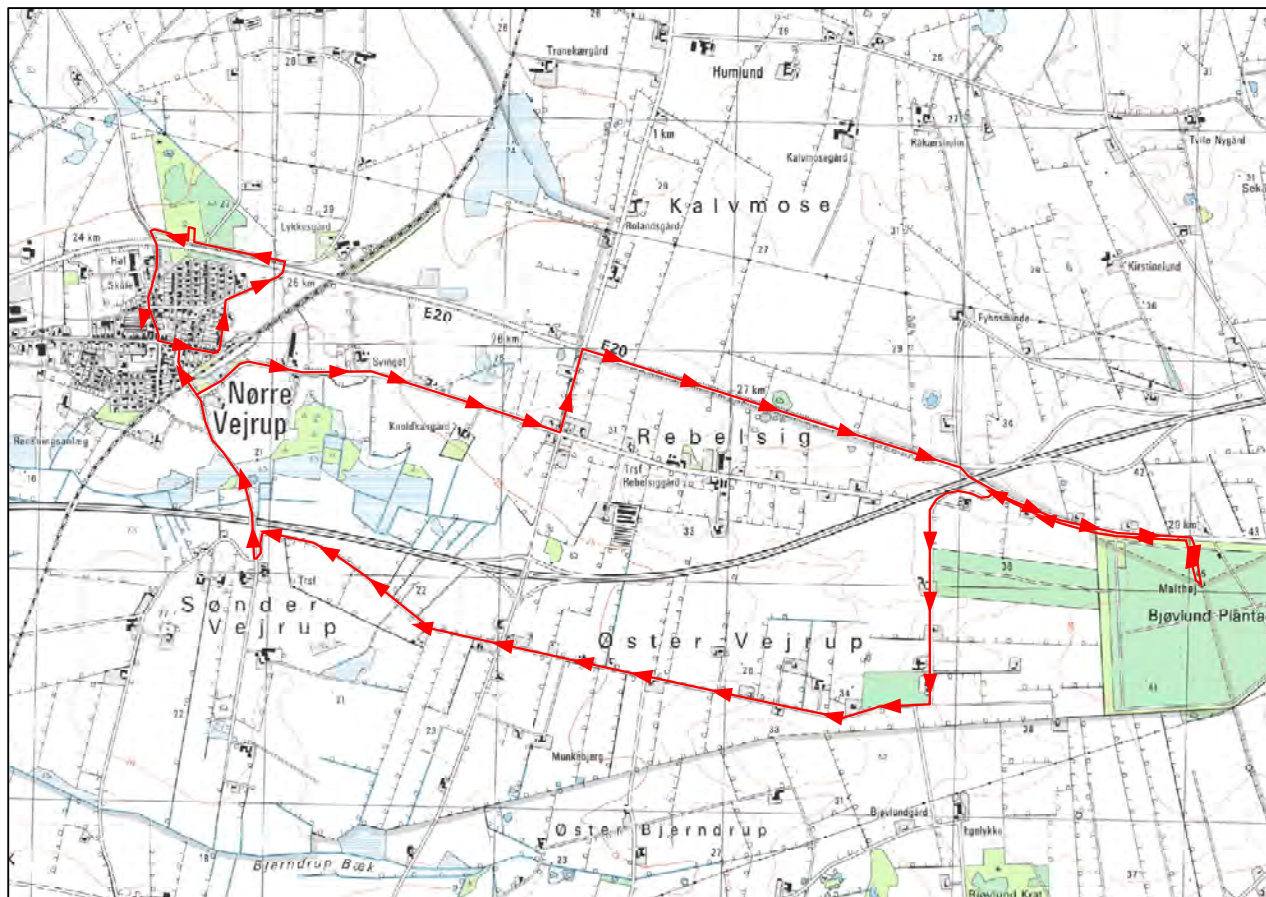
Vi kører videre mod nord og øst - ad det der engang var Hovedvej E20 - til Bjøvlund Plantage. En lynggroet høj, Malthøj, er skelhøj mellem 3 sogne (Vejrup, Holsted og Åstrup)samt mellem 2 herreder. (Gørding - Malt Herred. Her kunne man i gammel tid begrave selvmordere, når man ville sikre sig, at de ikke gik igen.

Det er også historien om "Æ Bjøvlundtrold" som holdt til i en tarvelig hytte på Bjøvlund hede. Han hed i virkeligheden Anders Nissen og var født julenat 1789. Han døde da han var 102 år.

På tilbagevejen kører vi først mod syd og så mod vest ad Øster Vejrupvej, hvor man passerer Bakkely gårdbutik. Videre med Sønder Vejrupvej og mod nord over motorvejen tilbage til Vejrup, skulpturen ses igen og der svinges t.h. forbi den nu privatejede jernbanestation.

Vejrup er stadig en stationsby, men det er normalt kun gods, der fragtes på banen, men i sommerferietiden kører der veteran tog på strækningen Bramming - Grindsted, hvilket giver mange turister en god oplevelse.

Turen fortsætter og efter passage gennem en lille viadukt svinges t.v. og 500 m fremme ligger Vøgas Lund.

Veterantog ruller ind på Vejrup Station

Rutefakta

Længde: 14,5 km.

Det er en nem og bekvem tur på god vej.

Med mange gode naturindtryk og med mulighed for afstikkere.

Ved Sneum å findes en gammel spang over åen mellem Grisbæk-Hjortkær. En skibsmast er underlag for denne gangbro, der blev opført i 1913. Kørsel med hest og vogn foregik gennem åløbet.

Lige før spangen har kommunen opstillet bord med fast bæk, hvor kaffen kan nydes. - Træk cyklen med over broen og fortsæt gennem Hjortkær fiskeri og videre med Fiskerivej forbi Hjortkær gl. skole og med Møllegårdsvej til Endrup, og forbi Endrup Møllekro og Lystfisker sø.

Ved Endrup Mejeri svinges t.h. og når vi fortsætter mod syd ad Vibækvej kommer vi til nr. 12. Et stykke fra den nuværende vej, var der en vej eller et hjulspor, som gik fra Endrupholm til Bramming Hovedgård. Ved åen faldt adelsmanden Kaj Lykke af hestekøretøjet - det overlevede han ikke.

Så kører vi ad Vester Vejrurvej mod øst. I Vibæk kommunale plantage er der en sø.(En gammel grusgrav). Gå en tur rundt om søen eller op i den herlige omkransende skov. (Først på sommeren er der mange børn, der med små net fra søbredden, fanger haletudser m.m.)

På Vester Vejrurvej nr. 6 ligger *Olsens Paradis* som er et værk, nærmest et kunstværk, bygget og ejet af Karen og Kent Olsen. Det er en attraktion der ikke har sin lige i landet, og som Kent Olsen fortsat bygger videre på. Stedet er bestemt et besøg værd. Kent Olsen fortæller selv gerne om stedet og kan træffes på: Tlf.75 19 01 61.

Efter at have set på paradiset, kører vi videre mod øst ind på Storegade 72. Her var kro til 1892 og tillige tingsted fra 1829- 45. Storegade 75 var i mange år hjemsted for det berømte gamle cirkus, Robert Daniels.

Vibæk Sø

Gang-/cykelbro mellem Grisbæk og Hjortkær

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under ”cykelruter”.

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv/	tlf. 75 17 39 20
Dårum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrur Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming Bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Olsens Paradis. (Madkurv må medbringes)

Cykelture

i Vejrur, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Dårum Sogne for hele familien

Vejrur Hjortkær og Olsens Paradis

Rute 2

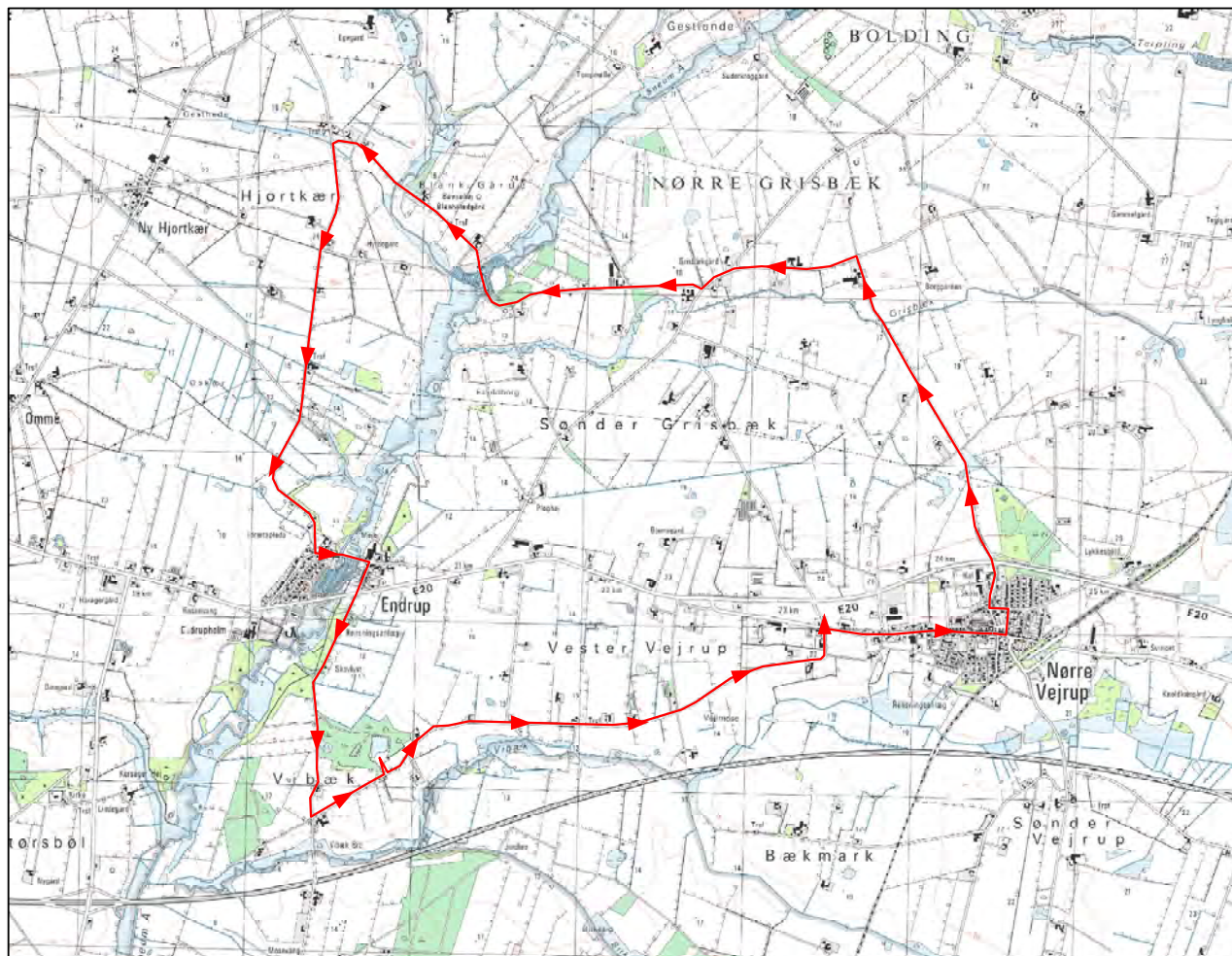
Rute nr. 2

Vejrup, Hjortkær og Olsens Paradis

Start ved Vejrup Kro, Storegade 24. Kroen er opført af bygmester Kristian Jørgensen i 1892.

Kør mod øst ad Storegade, mod nord på Møllevej, mod vest på Annexgade. Her lå Annexgården, nu Annexgade 3. Præsten fra Gørding kunne her i gamle dage (1895) opstalde sine heste under gudstjenesten i Vejrup kirke. Gården hørte nemlig til præstegården i Gørding.

Kør med Kærvej mod nord - ad Grisbækvej til Boldingvej. Gården "Grisbækgård" har tidligere været en stor gård under Endrupholm. I 1805 fik Ib Jensen den for 1125 rigsdaler. Følg Spangvej ned til Sneum Å.

Fiskesø i Endrup

Endrup Andelsmejeri som startede 18. juli 1884. I dag er det Danmarks ældste mejeri, der er i drift, og stadig ligger på det samme sted.

Rutefakta

Længde 17 km.

Det er en elegant og nem tur
Med stort indhold af naturglimt.

Der er gode muligheder for afstikkere

Der blev afholdt store gymnastikstævner, grundlovsfester og udendørs dilettant forestillinger. I årene 1965 – 69 blev hovedbygningen benyttet til danserestaurant. Mange landejendomme langs hovedvej 1 er udstykket efter brand på Endrupholm 1913. Ved mange af disse ejendomme, står der nogle store tilhuggede sten ved indkørslerne, som tidligere har været skelsten på Endrupholm.

Fremme ved Størsbølvej ligger Haragergård, som kan føres en del år tilbage, og lidt vest for gården blev der 1764 anlagt et af egnens første teglværker. Kør med Størsbølvej og over motorvej, forbi Størsbølgård som også har en lang historie bag sig, t.h. med Mølholmvej – t.v. med Ålbæk Møllevej, hvor der overfor tidligere forsamlingshus, (lukket ca. 1958) af kommunen er opsat bord med bænke, hvor medbragt kaffe kan nydes.

Med Vongvej og Grimstrupvej kommer vi til Raunsøvej, og på venstre side ligger Raunsøgård, som var præstegård fra 1508-1861, fattiggård fra 1861 til 1938, hvorefter den blev en almindelig landbrugsgård. Med Krovej kommer vi frem til Vester Nykirke. Kirken nævnes første gang 1291 og er en meget smuk kirke, hvor interiøret i stor udstrækning er skænket af tidligere ejere af Herregården Endrupholm. Besøg kirken. Er døren låst kan nøglen eventuelt lånes af graveren.

Kør tilbage til krovej, lige før Størsbølvej ligger på højre side den tidligere Størsbøl kro, (kroen lukket 1934) og turen går nu til bage til samlingsstedet Endrup Møllekro.

Raunsøgård
(Tidligere fattiggård)

Flotte træskulpturer
på Raunsøvej

Vester Nykirke

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under ”Cykelruter”

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv/	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming Bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Hovedbygning Endrupholm fra 1805

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Endrup – Vong

Vester Nykirke

Rute 3

Rute nr. 3

Endrup – Vong Vester Nykirke

Cykelturen starter fra Endrup Møllekro.

Byen Endrup er opstået omkring 1580 hvilket år det første Endrupholm blev bygget. Næsten samtidig blev der anlagt vandmølle som fungerede til 1949. Derefter blev der etableret dambrug på stedet.

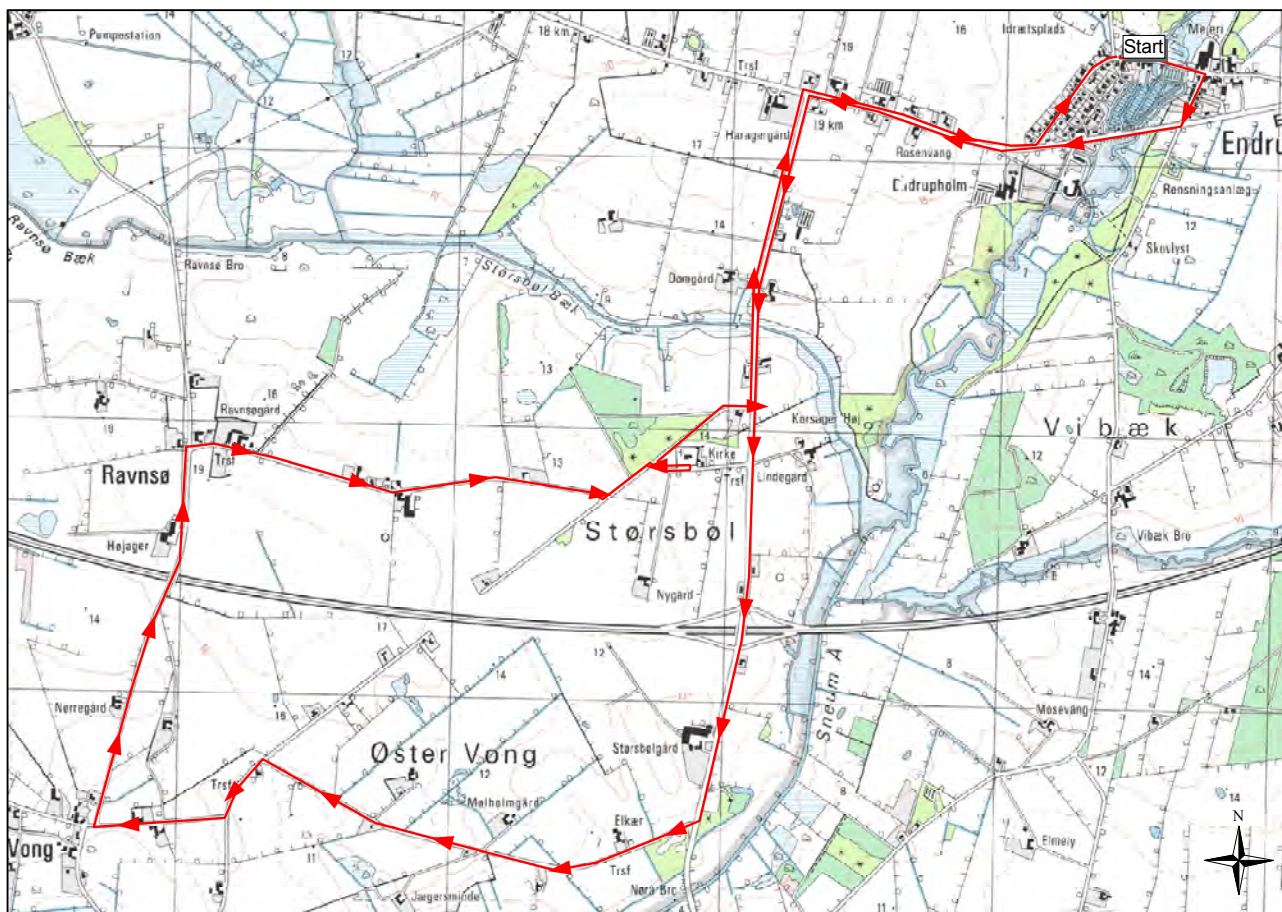
Endrup Møllekro blev opført 1670 ved siden af møllen. I 1871 får kroen krobevilling. I 1888 startede der en brugsforening i lejede lokaler i kroen. 1915 blev der bygget ny brugs overfor kroen, som fungerede til 1969. Hvorefter en ny moderne brugs blev bygget.

I dag er der hverken købmand eller brugs. Byen har dog et moderne andelsmejeri, som kan føres tilbage til 1884. Der er vel fungerende idræts faciliteter, og ikke mindst er Endrup Møllekro et godt mad og samlingssted for omegnens borgere. Bemærk også den brolagte vej, som er fra tiden hvor hovedvej 1 gik forbi kroen, samt nylig opsat stensulptur som hedder ”Trollevægen”.

Kør med broen over Sneum å, forbi lystfisker sø.

Ved andelsmejeri svinges t.h. ad Vibækvej, og igen t.h. med hovedvej A1. Ved indkørslen til den tidligere Herregård Endrupholm er der på højre side, af Historisk Samfund for Ribe Amt i 1943, rejst en mindesten for Oluf Nielsen, født den 24. april 1838 på Endrupholm. Når man beskæftiger sig med Vestjylland, kommer man ikke uden om O. Nielsen. Der er derfor god grund til at mindes denne brave vestjyde, der har skænket os en lang række fortællinger om vore vestjyske fædres liv og virke.

Fra området her, er det i særdeleshed de små bøger Skadst og Gørding Herred fra 1862 -1872 der bliver læst. Endrupholm er i dag fredet og privat ejet, og der er ikke offentlig adgang. Hovedbygningen er fra 1805. I årene 1922 – 44 var Endrupholm et populært udflugtssted.

Mindesten

Endrup Møllekro

Rutefakta.

Længde 13,5 km.

Turen er en meget flot og historisk spændende tur.

Kan kombineres med andre ruter.

Der blev afholdt store gymnastikstævner, grundlovsfester og udendørs dilettant forestillinger. I årene 1965 – 69 blev hovedbygningen benyttet til danserestaurant. Mange landejendomme langs hovedvej 1 er udstykket efter brand på Endrupholm 1913. Ved mange af disse ejendomme, står der nogle store tilhuggede sten ved indkørslerne, som tidligere har været skelsten på Endrupholm.

Fremme ved Størsbølvej ligger Haragergård, som kan føres en del år tilbage, og lidt vest for gården blev der 1764 anlagt et af egnens første teglværker. Kør med Størsbølvej og over motorvej, forbi Størsbølgård som også har en lang historie bag sig, t.h. med Mølholmvej – t.v. med Ålbæk Møllevej, hvor der overfor tidligere forsamlingshus, (lukket ca. 1958) af kommunen er opsat bord med bænke, hvor medbragt kaffe kan nydes.

Med Vongvej og Grimstrupvej kommer vi til Raunsøvej, og på venstre side ligger Raunsøgård, som var præstegård fra 1508-1861, fattiggård fra 1861 til 1938, hvorefter den blev en almindelig landbrugsgård. Med Krovej kommer vi frem til Vester Nykirke. Kirken nævnes første gang 1291 og er en meget smuk kirke, hvor interiøret i stor udstrækning er skænket af tidligere ejere af Herregården Endrupholm. Besøg kirken. Er døren låst kan nøglen eventuelt lånes af graveren.

Kør tilbage til krovej, lige før Størsbølvej ligger på højre side den tidligere Størsbøl kro, (kroen lukket 1934) og turen går nu til bage til samlingsstedet Endrup Møllekro.

Raunsøgård
(Tidligere fattiggård)

Flotte træskulpturer
på Raunsøvej

Vester Nykirke

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under ”Cykelruter”

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv/	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming Bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Hovedbygning Endrupholm fra 1805

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Endrup – Vong

Vester Nykirke

Rute 3

Rute nr. 3

Endrup – Vong Vester Nykirke

Cykelturen starter fra Endrup Møllekro.

Byen Endrup er opstået omkring 1580 hvilket år det første Endrupholm blev bygget. Næsten samtidig blev der anlagt vandmølle som fungerede til 1949. Derefter blev der etableret dambrug på stedet.

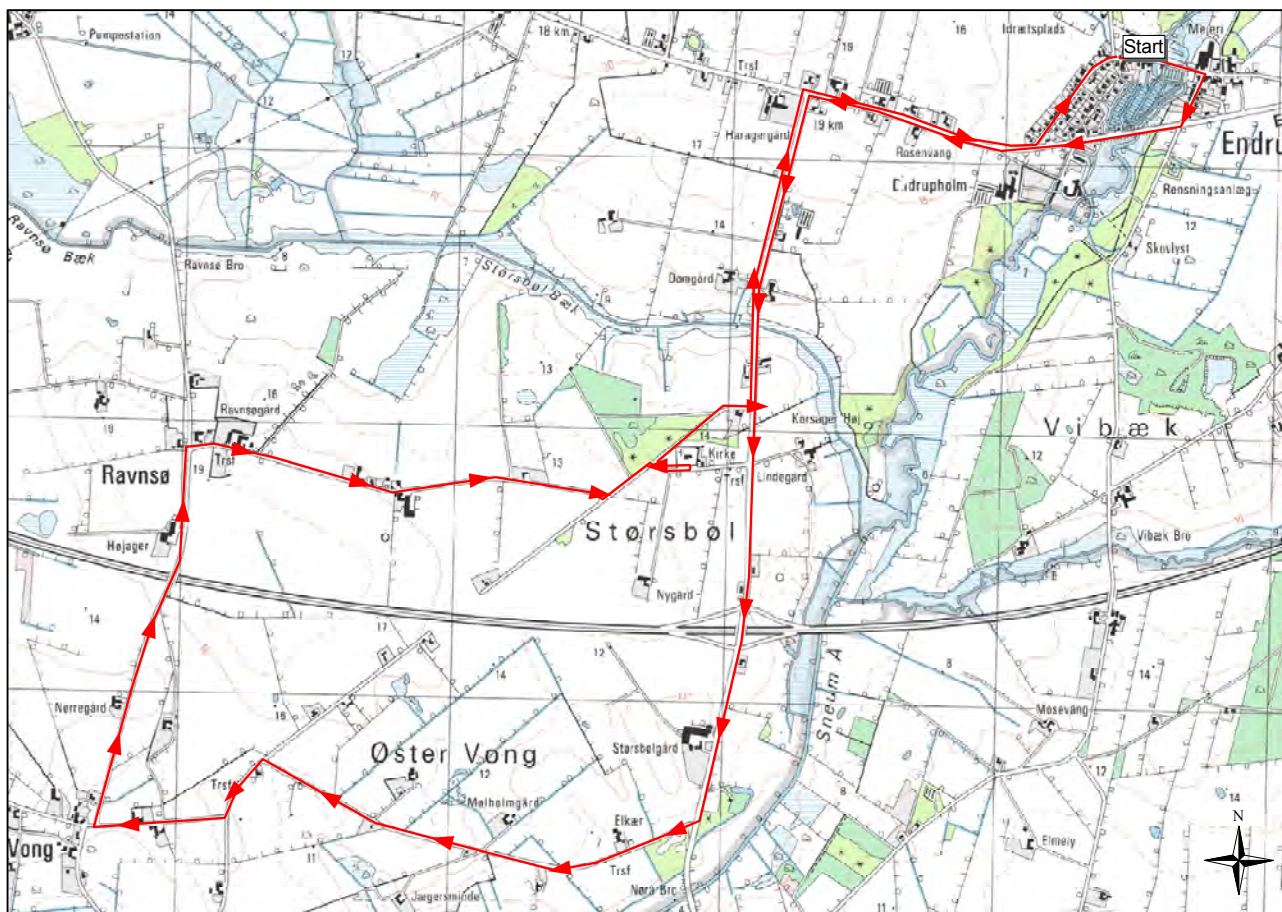
Endrup Møllekro blev opført 1670 ved siden af møllen. I 1871 får kroen krobevilling. I 1888 startede der en brugsforening i lejede lokaler i kroen. 1915 blev der bygget ny brugs overfor kroen, som fungerede til 1969. Hvorefter en ny moderne brugs blev bygget.

I dag er der hverken købmand eller brugs. Byen har dog et moderne andelsmejeri, som kan føres tilbage til 1884. Der er vel fungerende idræts faciliteter, og ikke mindst er Endrup Møllekro et godt mad og samlingssted for omegnens borgere. Bemærk også den brolagte vej, som er fra tiden hvor hovedvej 1 gik forbi kroen, samt nylig opsat stensulptur som hedder ”Trollevæggen”.

Kør med broen over Sneum å, forbi lystfisker sø.

Ved andelsmejeri svinges t.h. ad Vibækvej, og igen t.h. med hovedvej A1. Ved indkørslen til den tidligere Herregård Endrupholm er der på højre side, af Historisk Samfund for Ribe Amt i 1943, rejst en mindesten for Oluf Nielsen, født den 24. april 1838 på Endrupholm. Når man beskæftiger sig med Vestjylland, kommer man ikke uden om O. Nielsen. Der er derfor god grund til at mindes denne brave vestjyde, der har skænket os en lang række fortællinger om vore vestjyske fædres liv og virke.

Fra området her, er det i særdeleshed de små bøger Skadst og Gørding Herred fra 1862 -1872 der bliver læst. Endrupholm er i dag fredet og privat ejet, og der er ikke offentlig adgang. Hovedbygningen er fra 1805. I årene 1922 – 44 var Endrupholm et populært udflugtssted.

Mindesten

Endrup Møllekro

Rutefakta.

Længde 13,5 km.

Turen er en meget flot og historisk spændende tur.

Kan kombineres med andre ruter.

Lidt fremme kommer man til gården *Gørdinglund*, hvor et murstensbillede af 2 køer symboliserer, at gården tidligere var en kvæggård, men fine skulpturer fortæller også, at der har været en ejer som interesserede sig for kunst.

Længere fremme køres ad en meget smuk vej med udsigt over ådalen. Man kommer til endnu en af egnens gamle, store gårde *Hessellundgård*. Her svinges til højre ad Terpvej, og på Smedegårdsvej bør der gøres et stop ved den røde bro. Tag en vandretur på stierne langs skrænten til ådalen og få en herlig naturoplevelse.

Ønsker man at cykle videre, kan man tage vejen over Sibirien tilbage. Sibirien navnet er et lokalt navn, som skyldes at området før i tiden var meget øde.

Selv om motorvejen nu har gennemskåret området og Sibirien - vejen er en naturvej, er den værd at prøve – også selv om den ikke altid er lige er lige god at cykle på.

Vejen har næsten ligget på samme sted i flere hundrede år - kun et lille stykke, hvor vejen er i nærheden af motorvejen, er blevet ændret. I tidligere tider lå området i hede – som egnen omkring Bramming. Nu veksler turen gennem området mellem skov og frodige marker.

Efter at have kørt på Rønnevej og fremme ved Vibækvej svinges t.h. med en grusvej. Der cykles nu igennem en skov, kaldet Statsskoven. Skoven er dog privatejet, men skylder sit navn, at den ca. 1935 blev etableret for statspenge, som et såkaldt beskæftigelsesprojekt.

Efter skoven svinges t.v. over et lille vandløb, *Jordbro*, og vi må nu en tur hen i nærheden af motorvejen, inden man igen kommer tilbage til den oprindelige vej, og kan følge den over Vester Bjerndrup, hvor jernbanen Bramming – Grindsted passerer, videre gennem det ældste Bjerndrup, tilbage til Gørding

Røde Bro hvor der er opstillet borde med bænke.

Kanosejls i åen er tilladt, og kanoer kan bl.a. lejes hos Det Danske Spejderkorps i Bramming. Tlf. 75 17 31 71

Vejen gennem Statsskoven

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under "Cykelruter"

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Hessellund – Terp krat og turen gennem Sibirien

Rute 4

Rute nr. 4

Hessellund Terp krat og Sibrien turen

Start på Hessellundvej syd for Gørdings gamle, smukke kirke og præstegård.

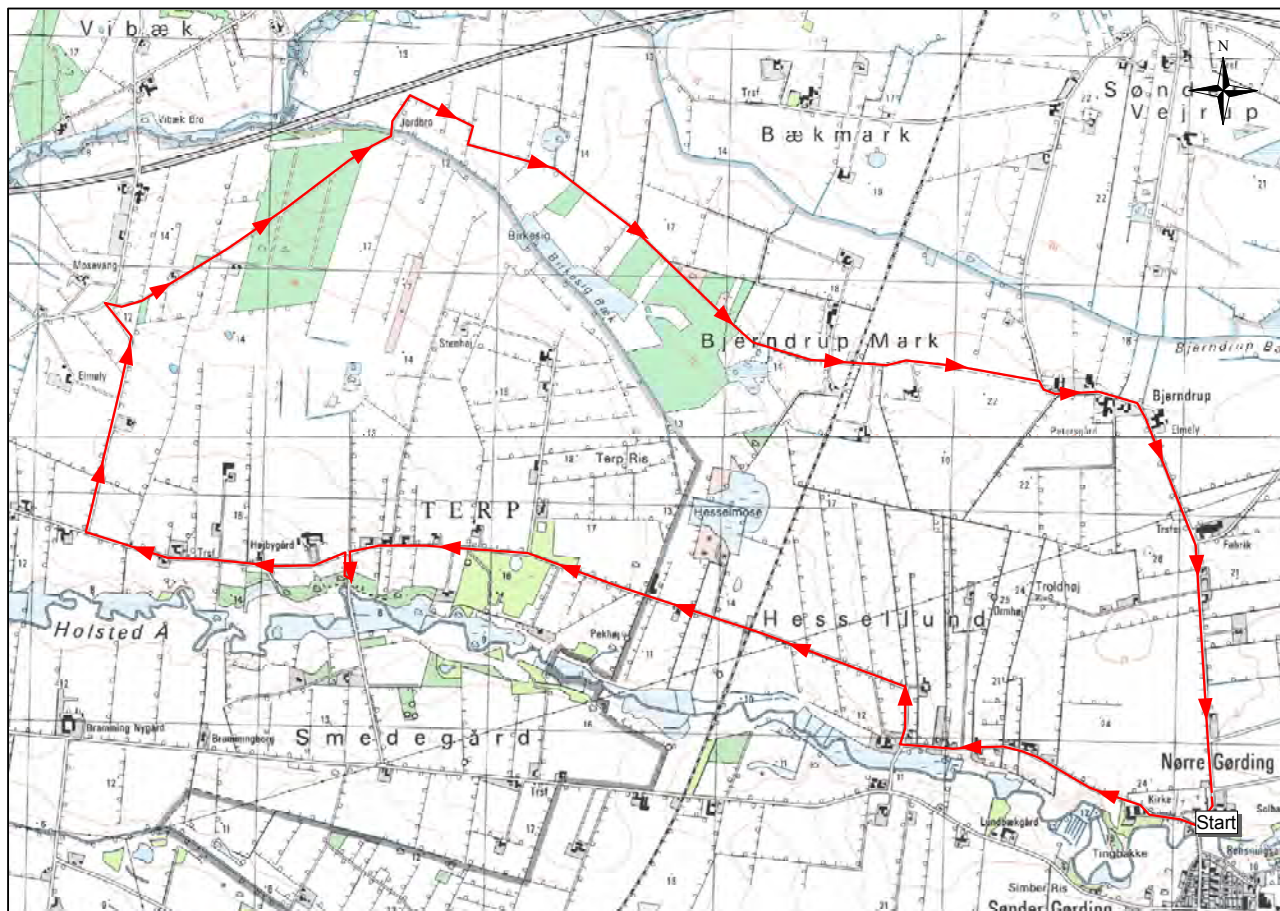
Gørding kirke blev bygget omkring 1180, lige efter Ribe Domkirke. Man siger, at der blev brugt materialer, der var til overs fra Ribe. Det skulle især dreje sig om tufstenene på nord siden. Det er også muligt, at kirkebyggerne har været de samme. Når håndværkerne var færdige ét sted, søgte de arbejde det næste sted.

Til at begynde med var der kun kor og skib. Våbenhuset og tårnet er langt nyere - uden tvivl fra omkring år 1500. På tårnet står årstallet 1759 og bogstaverne H.C.W.I.T. Tårnet blev restaureret! eller ligefrem genopbygget af Henrik C. Worm og hustru Ingeborg Teilmann. De ejede Bramming Hovedgård, hvorunder Gørding kirke hørte.

Et sagn om tårnet lyder: Da Frederik den Femte engang var på rejse i Vestjylland slap hans penge op - sådan kan det jo gå! Han boede på Nørholm og her lånte han penge. Da kongen betalte lånet tilbage, fik Worm et såkaldt "adelspatent" og herefter kunne han kalde sig Worm-skjold! Som tak byggede så den nybakte adelsmand tårnet. Sådan fortæller det gamle sagn. Men det er sikkert mere rigtig, at tårnet i 1759 blev restaureret eller genopbygget.

Gørding Kirke

Bord og bæk på Rønnevej- Vibækvej. Grusvejen t. h. går gennem Sibrien

Rutefakta

Længde 14,8 km

Turen gennem Hessellund og videre med Terpvej er en meget smuk tur og i særdeleshed er området ved den Røde bro attraktivt

På turen gennem Sibrien, hvor man virkelig kommer ud i naturen, kan der forekomme langt græs.

Turen kan kombineres med rute 2 og 3.

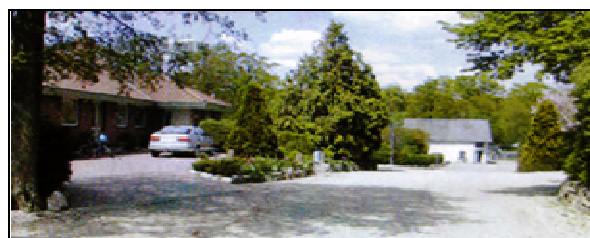
Gørding By har et udbredt stisystem, hvorpå der må cykles, og af grønne områder skal nævnes Verdensskoven og byens lystanlæg. Gørding har også et af de bedste bevarede stationsby miljøer med gamle huse fra jernbanens indvielse 1874, men er også en moderne by med gode forretninger - børnehaver skole - idrætsfaciliteter – plejecenter m. m.

Gørding Station med SWEET-HOME i baggrunden

"Oasen" ved Gørding Idræts og kulturcenter

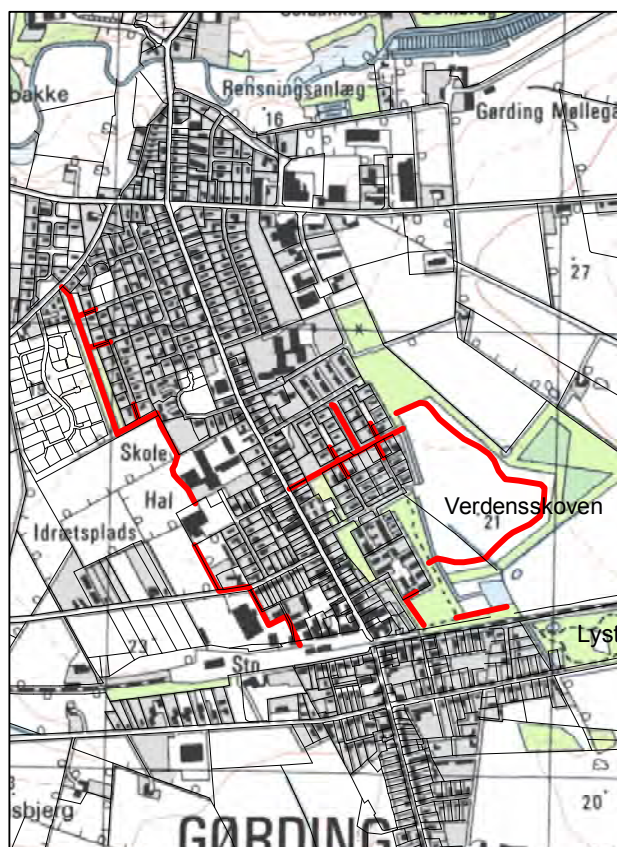

Gørding Møllegård med den i baggrunden liggende gamle vandmølle bygning

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under "Cykelruter"

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Cykelture

*i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding,
Hunderup,
Bramming og Darum Sogne
for hele familien*

Lourup ådal og lidt om Gørding

Rute 5

Rute nr. 5

Lourup ådal og lidt om Gørding

Turen går først til den nordlige del af Gørding sogn, men slutter af med en lille rundtur i Gørding.

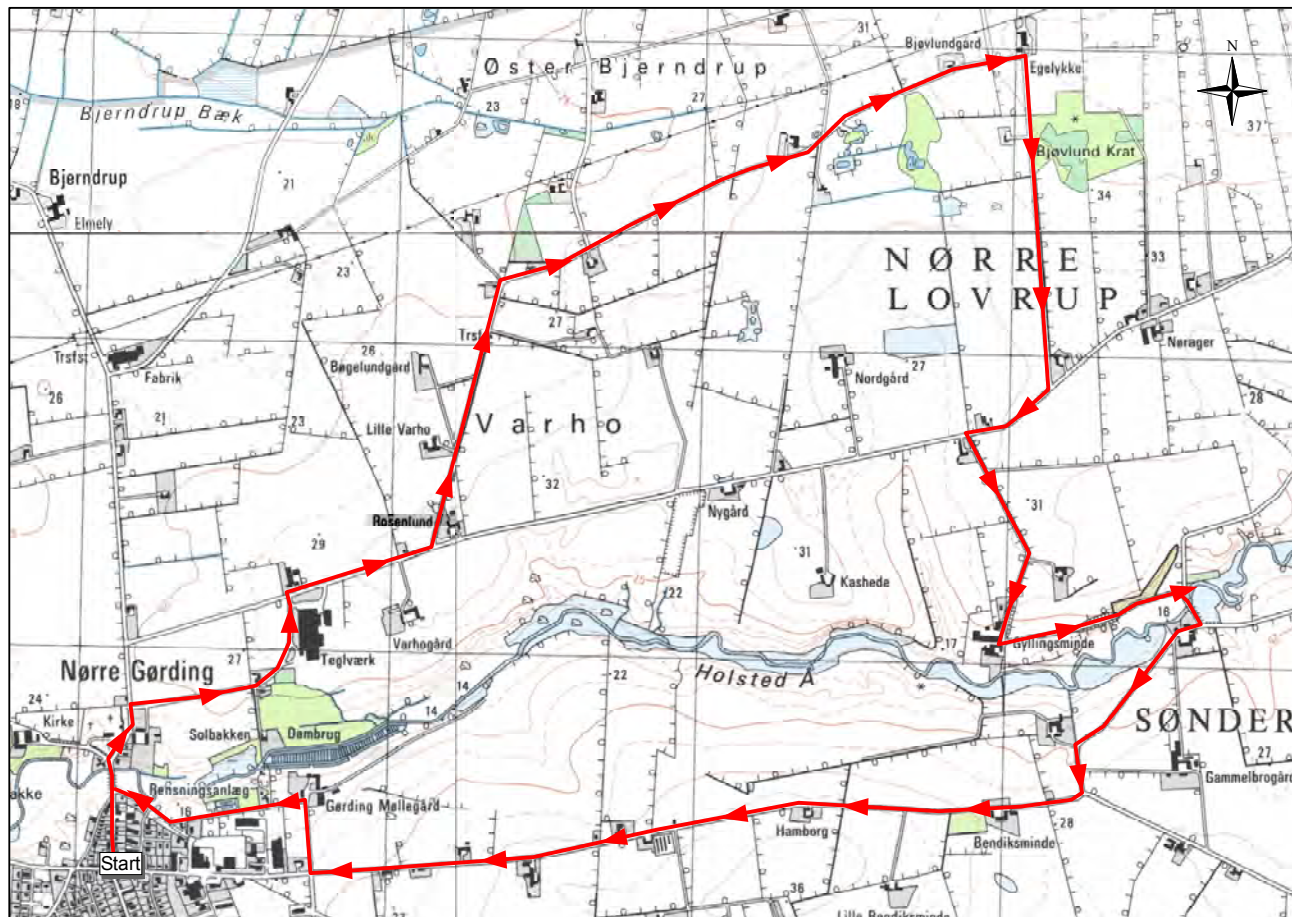
Start på Nørregade ved Gørding forsamlingshus og kør nord ud ad byen. Efter at have passeret Holsted å, kirken og præstegården kommer du til Mølleskovvej på højre hånd. Drej ned af den. Kort efter passeres Mølleskoven og Gørding Teglværk.

På Lourupvej, lå *Varhogård*, som i fordums tid var en mindre herregård. Varhogård er nu totalt fjernet og jorden lagt ind under andre landbrug.

Ad Varhovej og Bjøvlundvej kommer man tæt forbi *Bjøvlund Plantage*, hvortil der kan gøres en afstikker. Fortsæt videre mod syd.

Tilbagevejen går et kort stykke via Lourupvej og så til venstre ad Gyllingvej med den smukke nedkørsel til *Holsted Å*. Over broen ved Ådalsvej, forbi den gamle skole og købmandsbutik i Lourup og mod byen ad Sdr. Lourupvej langs åens sydlige "højdedrag" med fin udsigt over åen.

Tæt ved byen kan svinges til højre ad Engvej forbi *Gørding Møllegård*, hvor egnens korn i fordums tid, med vandkraft blev formalet, senere blev vandkraften brugt til at forsyne Gørding by med elektricitet. Nu bruges vandet i Møllegårdens store ørreddambrug.

Lourup bro med tidligere købmandshandel og skole

Rutefakta.

Længde **11,5 km**

Turen rundt om Lourup ådal er en meget smuk tur, på små og lidt befærdede asfalterede veje.

En tur gennem Gørding er bestemt også en god oplevelse.

Tilbagetur gennem Ilsted by, hvor der tidligere var købmand og skole - skolen er nu møbelfabrik.

På Risagervej kan der tages en rundtur i kommuneskoven - Aike Plantage. Plantagen blev hårdt ramt af stormen i 1999, men en ny tilplantet løvskov er nu på vej op

Fra Risagervej kan der med grusvej køres over til Brammingborgvej hvor en nyanlagt cykelsti fører tilbage til forsamlingshuset.

Gørding forsamlingshus.(Opført 1909). En bygning der tidligere har været fredet, og nu er blevet total renoveret og holdes i gammel stil.

Gården Stårupvej 12, smukt beliggende i det ældst bebyggede Stårup

Jættestue i Bøel

Fra Aike Plantage

Cykelruter er lavet af Lokalthistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under "Cykelruter"

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalthistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Å og det ældste Gørding med kirke og præstegård

Cykelture

*i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding,
Hunderup,
Bramming og Darum Sogne
for hele familien*

Stårup/Tange Ilsted og Jættestue

Rute nr. 6

Stårup/Tange Ilsted og en Jættestue

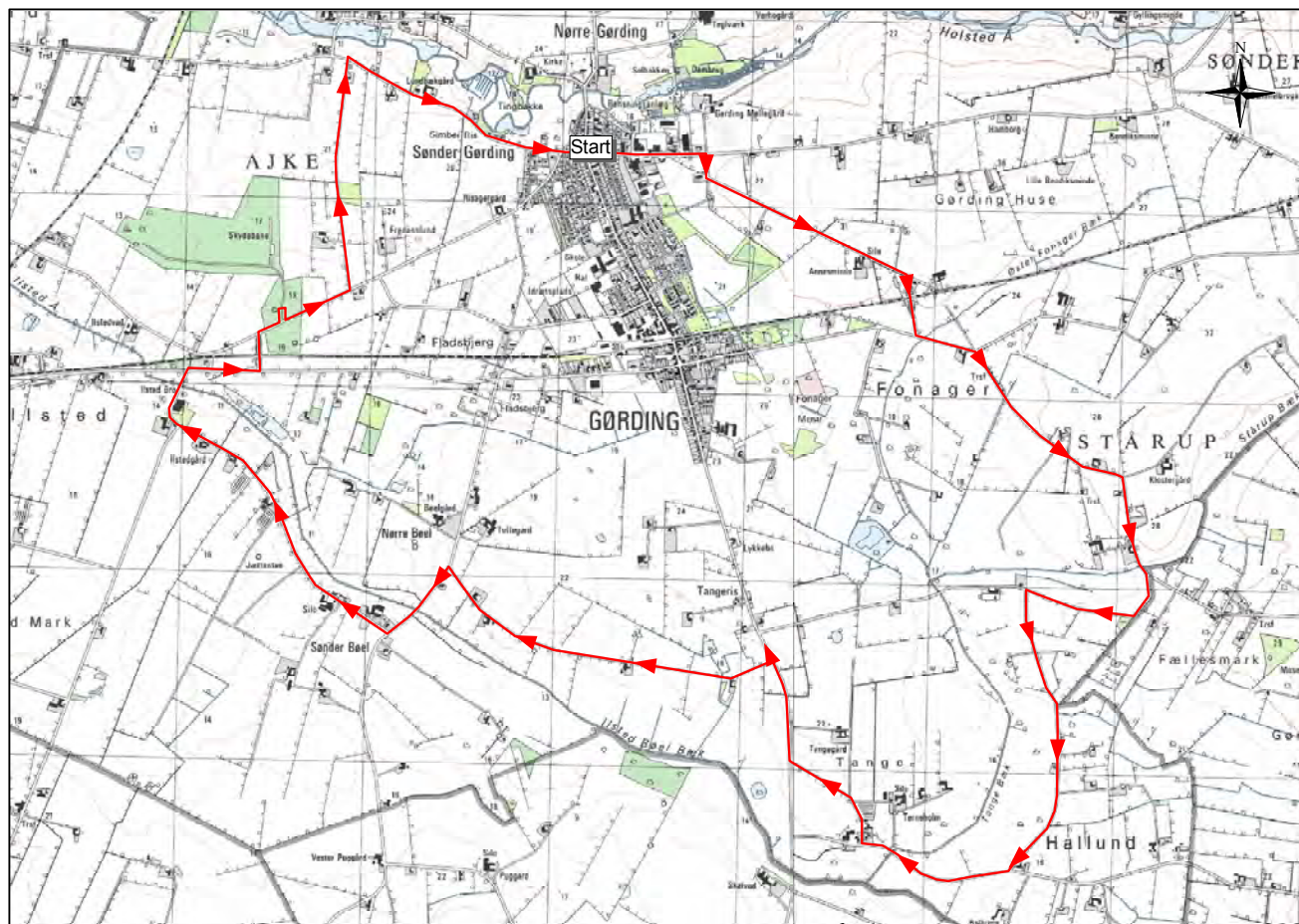
Start i Gørding i byens nordlige udkant ved Gørding Forsamlingshus og kør mod øst ad Sdr. Lourupvej. Lidt fremme kommer Gørdings industrikvarter med foderstof, møbelfabrikker, m.m. og på Annesmindevej byens fjernvarmeværk.

Længere fremme de 2 Fonager-gårde, hvorfra den første Annesminde har givet navn til vejen.

Via Hejrskovvej og Stårupvej når vi frem til det ældste Stårup, hvor *Stårupgård* langt tilbage i tiden var eneste gård beboet af adelige.

Lige før Stårup gl. Skole (Skole fra 1908 til 1947) svinges t.v. ad Hallundvej. På Tangevej til højre (gård nr. 3) med grusvej forbi de større Tangegårde. Så når du frem til Jernvedvej som du følger et stykke nordpå, indtil du drejer til venstre med grusvej (gård nr. 16-18).

Kør videre frem til Nørre- og Sdr. Bøel. Under vejs kommer du via Bøelvej til Ilstedvej, hvor man bør tage en vandretur til gravhøjen med den 5.500 år gamle jættestue. Lige før nr. 10 går der på venstre side en markvej mod sydvest, og på den ligger jættestuen på venstre side (mere information på stedet).

Ilsted hvor der tidligere var købmandsbutik og skole. (Skolen er nu fabrik)

Rutefakta

Længde **16,8 km**

Turen er på små og ikke stærkt trafikerede veje. Turen kan tages i 2 etaper. En østlig tur sluttende i Gørding eller en vestlig tur hvor der startes fra Gørding via Nygade

Vi kører videre og kommer igen til den gamle hovedvej, som blot krydses, og fortsætter ad Stenbrovej gennem et stykke skøn natur og op over jernbanen, som her er ubevogtet.

Nu bliver vejen til grusvej, men den er ikke vanskelig at køre på. Den følger vi til Kjærgårdsvej og Riber Kjærgård som både har været herregård og fattiggård. Nu er den landbrugsskole og eleverne bor i bygningerne på højre side af Kjærgårdsvej. Nu kan den hurtige vej tilbage til Hunderup så vælges, hvis du kører mod nord, men har man mod på mere, så fortsæt mod syd frem til Lundagervej, som fører ind i Hollænderskoven. Denne er udlagt til naturskov; d.v.s. den får lov til at passe sig selv med et rigt dyre- og fugleliv til følge. Den er Danmarks vestligste løvskov.

Fortsæt gennem skoven under motortrafikvejen, umiddelbart efter tunnelen drejes til højre ud til Dammosen. Her er et borde- og bænkearrangement, så den medbragte mad eller blot udsigten over søen kan nydes.

Herfra fortsætter vi ad grusvejen til Nørremarks vej, hvor der drejes til højre. Efter ca. 1 km. drejes igen til højre ned ad Nørrelundvej, og der er ca. 2 km. tilbage til Hunderup. Bemærk udsigten mod Sejstrup.

Fremme ved Kjærgårdsvej drejes til venstre og efter ca. 100 m. er vi atter tilbage ved Brugsen.

Dammose søen ved Kratskellet

Riber Kjærgård

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under ”cykelruter”.

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen
Bramming bibliotek

tlf. 75 17 39 20
tlf. 75 17 90 11
tlf. 75 19 03 35
tlf. 75 17 88 75
tlf. 75 17 35 42
tlf. 75 17 01 07
tlf. 75 17 80 59
tlf. 75 17 35 77

Hunderup Kirke

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Hunderup og Herregården Kjærgaard

Rute 7

Rute nr. 7

Hunderup og Herregården Kjærgaard

Start ved Brugsen i Hunderup og kør mod nord mod Bramming, ca. 100 m. fremme drejer du til højre ad Kirkevej.

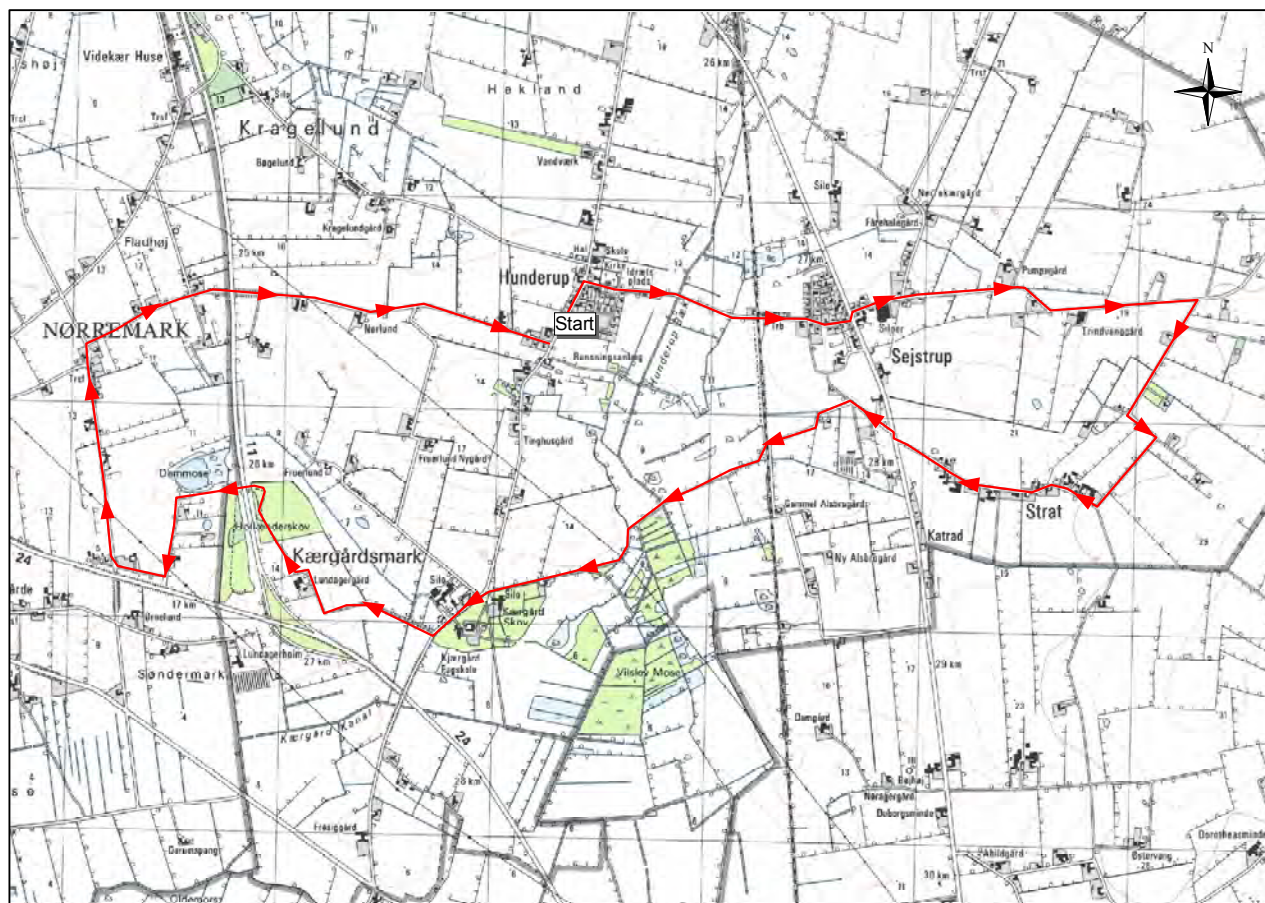
På venstre hånd ligger børnehaven og skolen og lidt længere fremme landsby kirken med nyrestaureret vindfløj, en ørn. Indeni bemærkes gravmonumentet over herremanden Niels Lange.

Uden for Hunderup passerer et åbent stykke på vej mod Sejstrup, - her er en fin udsigt.

Efter jernbanen (Bramming-Tønder) passerer vi forsamlingshuset. Det hedder hverken Hunderup eller Sejstrup Forsamlingshus - man ku' efter sigende ikke blive enige om navnet i sin tid! Videre til den gamle hovedvej, Ribevej. Her er den gamle købmandsgård, som i dag er privat bolig.

Ca. 100 m. mod syd ad Ribevej ligger Midtgård på højre side ad vejen. Den er i dag behandlingshjem for stofmisbrugere.

Vi kører over krydset og fortsætter skråt til venstre ad Puggårdsvej forbi D.L.G. Lige uden for Sejstrup ligger en gammel gård "Pumpegård", på venstre side. 500 m. længere fremme skal du dreje til højre ad Stratvej. Efter et åbent stykke passerer en del gamle gårde. Der er en særlig atmosfære i det lille samfund.

Byting i Hunderup

Rutefakta.

Længde: ca. 14 km

Vejen er udelukkende på lidt befærdede veje af god kvalitet og kan kombineres med andre cykelruter.

Videre til Størsbølvejen og følg cykelstien tilbage mod Bramming. Efter St. Knuds Kirke og Ilsted å svinges t.v. med cykelsti langs Ildsted Å og t.h. langs med Høe Bæk. Området er særpræget hvilket skyldes at bakkerne på højre side er tidligere teglværksgrave som for længst er fyldt op. Allerede i sidste halvdel 1700 tallet startede herremanden på Bramming Hovedgård teglværksdrift i området.

Fremme ved rundkørsel køres videre med Tværsigvej og t.h. ved fodgængerfelt. Nu ligger byens idrætsanlæg på højre side og på venstre side Bramming Lystanlæg. Besøg anlægget og bemærk den store 18 tons flotte sten som er en del af talerstolen. Denne sten blev i vinteren 1933-34 hentet hertil fra Omme Enge og indviet ved en stor folkefest 17. juni 1934.

Fortsæt nu forbi Bakkevejens skole og Bramming Idræts og kulturcenter til kirken i Nørregade.

Bramming by opstod 1874 i forbindelse med jernbanens ankomst. Med Sct. Ansgar Kirkes Indvielse 12. dec. 1915 blev Bramming en rigtig by med ca. 1500 mennesker og i dag er befolkningen i skoledistriktet vokset til ca. 7500 mennesker. Besøg den smukke kirke og følg Nørregade ned i forretningskvarteret. Bramming er center by for egnen, og har et meget stort og varieret udbud af varer. Se også kortet med de mange stier eller gå en tur i Fengers Alle med de velbevarede huse fra byens start. Bemærk også de mange flotte stensulpturer der smykker byen. Og ikke mindst de mange flotte træer, der er plantet ved gader og veje, har gjort Bramming til en grøn by.

Den flotte og særprægede talerstol som står i Bramming Lystanlæg

Sct. Angar kirke

Cykelruter er lavet af Lokallhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.bramming.dk/brammingbibliotek/cykelruter

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 82 50
Hunderup Sognearkiv / Kristoffer Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokallhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77
Bramming Egnsmuseum	tlf. 75 17 29 28

Bramming Bibliotek

Cykelture

*I Vejrup, Vester Nykirke, Gørding
Hunderup, Bramming
og Darum Sogne*

Bramming by Kongehøjene og Nørå

Rute 8

Rute nr. 8.

Bramming by Kongehøjene og Nørå

Start ved biblioteket og kør ad Storegade til lyskrydset hvor du drejer ned under viadukten og følg Ribevej. (Med Hellesvej og Teglværksvej er det muligt med en jord sti langs med jernbanen at cykle over til Hedemarksvej) Bedre er det at følge Ribevej til nr. 42 og cykle ind med den gl. Hedemarksvej og sving til højre med første vej og ca. 300 m. fremme ligger Kongehøjene.

De 14 små høje er en seværdighed og nærmere information er på stedet.(Prøv at tælle dem?).

Står du og kigger ud over det flade landskab, så knib øjnene til, og du kan forstille dig, hvordan alt omkring Bramming var hede for 150 år siden!

Kør nu tilbage til Hedemarksvej t.h. under Tønder jernbanen og Kolding jernbanen og t.h. med Sdr. Høvej og med Parkvej til Nygårdsvej, hvor Brammings nye bypark netop er blevet etableret.

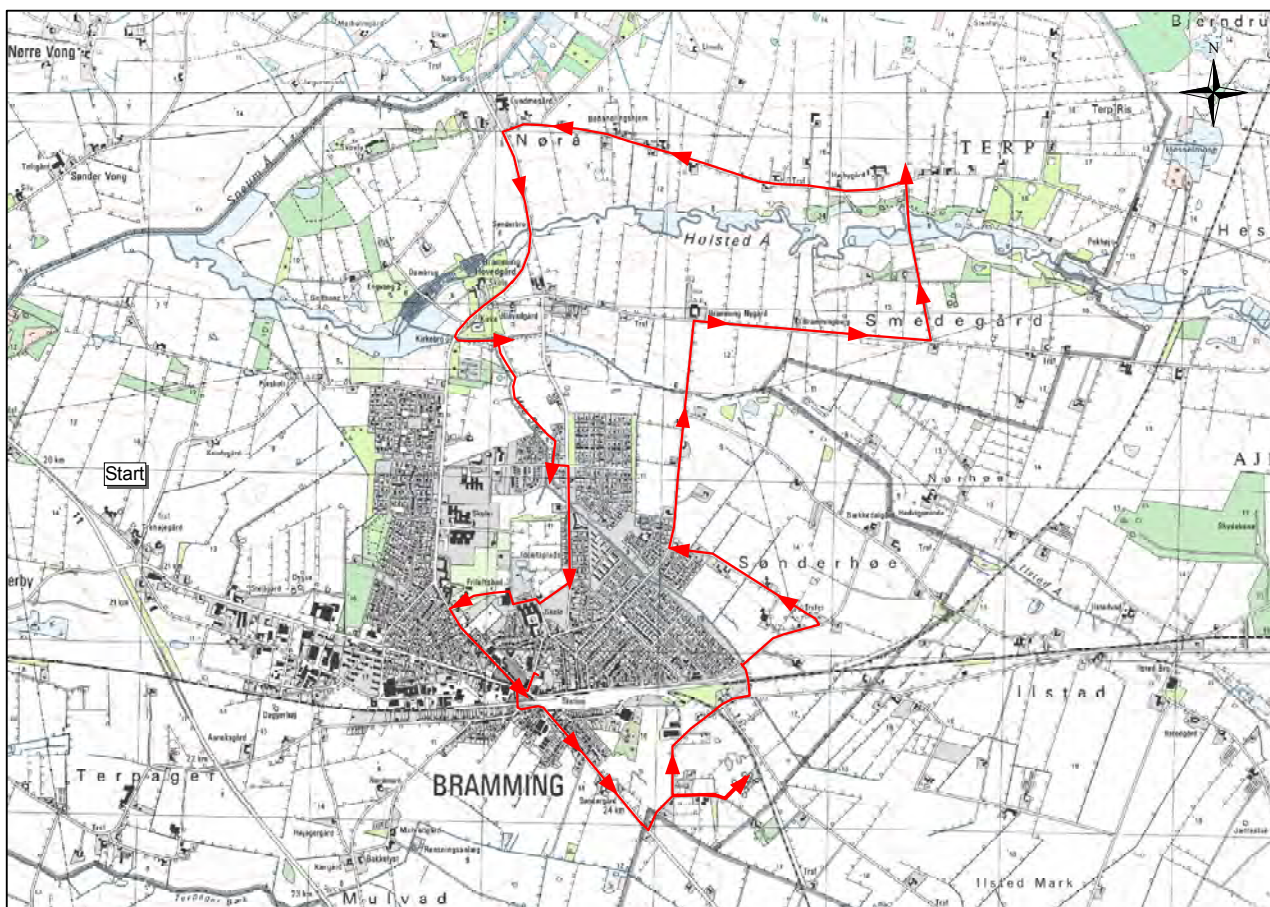
Gå ind og nyd parken og de flotte stensulpturer som blev tilvirket ved Brammings sidste Stensymposium 2004.

Ved Brammingborgvej ligger Bramming Nygård, som er udskilt fra Bramming Hovedgård 1808. Begge gårde var ejet af personer fra slægten Øllgård Fabricius indtil 1882, hvor begge gårde blev solgt på tvangsauktion.

Til højre ad Brammingborgvej til Smedegårdsvej på venstre hånd. Ad denne vej kommer du over den særprægede Røde Bro over Bramming Å (Holsted Å).

Du er nu på et meget smukt sted, hvor der er mulighed for at gå ture på stierne langs skrænten til ådalen. Der er også borde med bænke til kaffe m.m. (Se også rute 4).

Fortsæt til t.v. med Terpvej og Nøråvej til landsbyen Nørå. Her lå Bramming sogns første skole bygget 1823 (på højre hånd nr.5) og her blev sognerådsmøderne holdt indtil sidste århundredskifte.

Det fredede område med de 14 små høje

Rutefakta:

Længde: 15,5 km.

Turen kan forlænges med ruterne 3, 4 og 9

I St. Knuds Kirke står den kendte adelsmand Kaj Lykkes kiste i en krypt, (død 1699) men hans kranie kan nu ses på Bramming Egnsmuseum, hvor man også kan få hele den spændende historie om Kaj Lykke.

Lige efter kirken skal du t.h. ad Fiskerivej og forbi dambrugget og planteskolen. Herfra skal du til venstre til den sidste ejendom (nr. 5A) hvor en lille vej fører bag om ejendommen og ind på Kaj Lykke Golfklubs smukt anlagte golfbaner. Stien er offentlig, men hold dig til stierne og respekter golfspillerne. Du kommer bedst og nemmest ind over golfbanen, hvis du søger stierne længst mod vest. Efter klubhuset er du på Kirkebrovej, hvor der drejes t.v. og ad første sti ind i Porsholtparken. Fortsæt ligeud gennem Gabelsparken til du når Vestskoven. I den sidste del af skoven, som led stærkt under orkanen i 1999, drejer du t. h. ad anden sti (ved antennemast). T.h. for hegnet ind mod kræmmermarkedet kommer du til de 3 gravhøje ved Stejlgården. (nærmere information er på stedet). Følg nu stien tilbage ud til Vardevej, hvor efter du snart er tilbage i Bramming.

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Bramming Bibliotek og Kommune. Du kan også finde dem på bibliotekets

hjemmeside. www.bramming.dk/brammingbibliotek/cykelruter

Bramming Egnsmuseum

Museets officielle åbningstider
Tirsdage – torsdage – søndage kl. 13.00-16.00
Og det er gratis
Besøgsaftaler kan fås på tlf. nr. 75 17 29 28
Aftener og helligdage tlf. 22 67 69 79

Sct. Knuds kirke

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 82 50
Hunderup Sognearkiv / Kristoffer Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77
Bramming Egnsmuseum	tlf. 75 17 29 28

Hovedbygning på Bramming Hovedgård/
Sydvestjyllands Efterskole siden 1984

Cykelture

*I Vejrup, Vester Nykirke,
Gørding
Hunderup, Bramming
Og Darum Sogne*

**Fra Bramming Egnsmuseum
over Terpager, Ålbæk, Vong
til Stejlgårdshøjene**

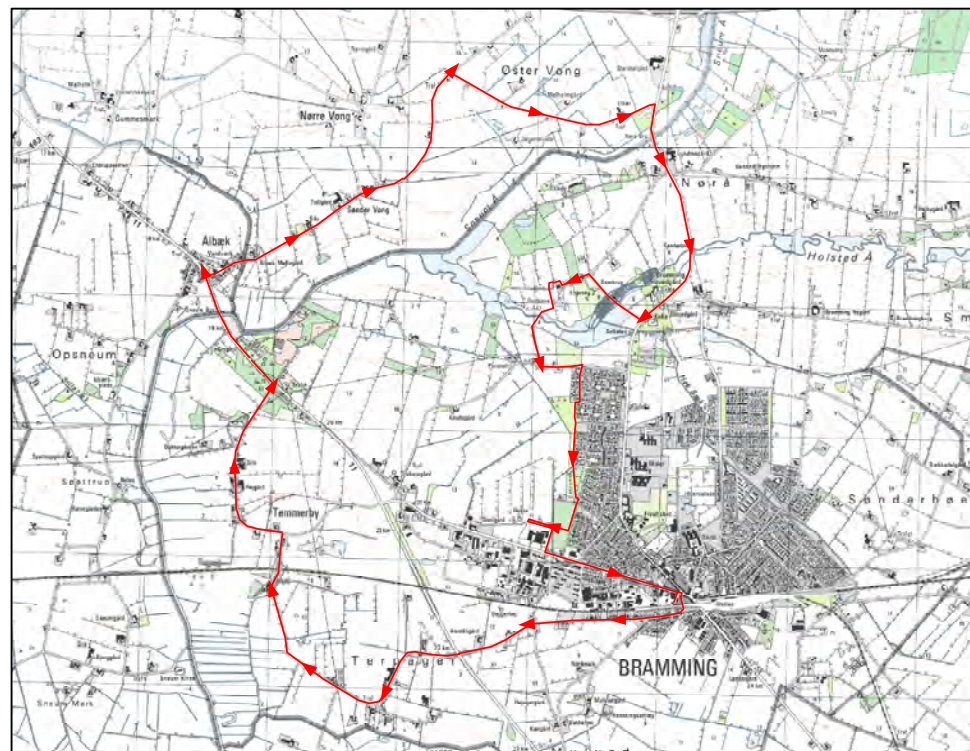
Rute 9

Rute nr. 9

Fra Bramming Egnsmuseum over Terpager, Ålbæk, Vong til Stejlgårdshøjene

Start ved vandtårnet og den gamle elværksbygning, hvor Bramming Egnsmuseum siden 1994 har haft til huse (besøg museet).

Fortsæt under viadukten og mod vest gennem Terpager. Nyd udsigten over engene med Sneum å og kirke i det fjerne.

Før åen og kirken drejer du til højre ad vejen mod Tømmerby.

Gennem Tømmerby ses Sneumåens markante smeltevandsdal. Lige før Vardevej er der et par mindre plantager, det er et lille klitområde, udformet af vinden i den vegetationsløse tid lige efter istidens afslutning. Ad Vardevej passerer Sneum å og bemærk de markante skråninger, som smeltevandet har udformet i Bakkeøen ved Ålbæk.

I Ålbæk cykler du forbi forsamlingshuset, det nedlagte mejeri og brugsforening. Lige uden for byen ligger Ålbæk Møllegård på venstre side ved Gummes bæk. Bag Møllegården var møledammen, men 1921 blev vandmøllen nedlagt, opstemmeretten blev solgt og vandstanden sænket.

Fortsæt med Ålbæk Møllevvej og lige før Mølholmvej er der ved vejen en lille rasteplass med bord og bæk, hvor kaffen kan nydes (se rute 3). Fortsæt t.h. med Mølholmvej og t.h. med Størsbølvej mod Bramming.

Sneum å og Bramming å passerer igen. Begge åer har en stor og varieret fiskebestand, og for lystfiskere er det et yndet sted at fiske. Mere information og fiskekort kan købes hos Sydvestjysk Sportsfiskeforening.

www.sydvestjysk.dk

Ved Bramming Hovedgård må man stoppe og beskue den flotte hovedbygning,

som herremanden Terman Øllgaard lod opføre 1786. På det tidspunkt var Bramming Hovedgård et meget stort gods, som ejede bl.a. hele Bramming sogn og det meste af Gørding sogn. Helt ind til en tvangsauktion 1882 var der fæstegårde under godset. (Se også Bramming Nygård rute nr. 8).

Besøg også den overfor liggende St. Knuds Kirke. Kirkens indre er præget af herremændene fra Bramming Hovedgård.

Ålbæk Møllegård

Rutefakta:

Længde: 15,5 km.

Ruten kan kombineres med ruterne nr. 3 og 8

Hvor Sønderbyvej møder Breumvej drejes til højre. Ca. 1 km. fremme kan man ad en lille markvej komme op til *Breum Banke*, hvor der tidligere har stået 5 vindmøller.

Neden for Breum Banke har darumboerne tidligere gravet tørv til hus - opvarmning. Ved tørvegravning i Klintmosen i 1884 blev der fundet 13 guldbrakteater (møntlignende hængesmykker fra germansk jernalder ca. 6.-7. århundrede). Fra Banken køres tilbage ad Breumvej mod Sønderby vej der krydses og så ad Torsmarkvej forbi de gamle smukke gårde og huse i Sønderby og Vesterby. Torsmarkvej følges til Vesterby vej, og så Sønderbyvej mod Gl. Darumvej.

Kryds Gl. Darumvej og kør til *Præstegården* - opført i 1722. Over for Præstegården, den tidligere degnebolig. I den nordlige længe af degneboligen lå Darums første skolestue. Turen går videre ad Feilbergvej til bymidten hvor *Darum Kro* ligger. Nord for kroen ligger *Darum Kirke*.

Ser du den fra kirkegårdens sydøstlige hjørne, så bemærker du først det lange kvaderstenskor, som i virkeligheden er et dobbeltkor. Dernæst møder blikket det ret store hvide skib, som brydes af våbenhus og tårn. Kirken er en helhed, måske fordi alle bygningsdele er tækket med bly.

Men kirken er en sand bygningshistorie. Tårnet og våbenhus er de yngste tilbygninger (fra et stykke hen i 1400-tallet, i gotisk tid) på den gamle, oprindelig romanske kirke. Men den var ikke den oprindelige, den er nemlig blevet udvidet og ombygget mange gange. Det kan man se på brugen af byggematerialer: først granit (kvadersten), så rhinsk tuf og til sidst tegl. Den ældste kirke, kvaderstenskirken, var det nuværende kor, som helt er bygget i granit. Stor har den altså ikke været. Mod øst har den været afrundet med en apsis. Går man randt om koret, så røbes denne apsis af talrige krumhug-gede kvadersten i den attisk profilerede sokkel. Denne kirke antages at være bygget omkring 1170. Men meget hurtig derefter er man begyndt at udvide mod vest, først i tuf - så i munkesten.

Fra kirken køres ad Laurentiusvej mod Alsædvej. Hvor Alsædtægten nu ligger, har der været bebyggelser i jernalder og vikingetid. Omkring 1920 har man udgravet en del grave fra jernalderen i en høj kaldet Bavnehøj, der tidligere lå bag ejendommen Alsædvej 6.

Darum Kirke

Cykelruter er lavet af Lokalhistorisk Forening i samarbejde med lokalarkiverne og Lokalhistorisk forening. Du kan også finde dem på bibliotekets hjemmeside www.brammingbibliotek.dk under "Cykelruter"

Du kan få flere oplysninger hos:

Bramming Byhistorisk arkiv/	tlf. 75 17 39 20
Darum Sognearkiv / Erling Schmidt	tlf. 75 17 90 11
Vejrup Sognearkiv / Johannes Holm	tlf. 75 19 03 35
Gørding Sognearkiv / Nora Olesen	tlf. 75 17 88 75
Hunderup Sognearkiv / K. Smidt	tlf. 75 17 35 42
V. Nykirke Sognearkiv / Niels E. Junk	tlf. 75 17 01 07
Lokalhistorisk forening / Vagn Olesen	tlf. 75 17 80 59
Bramming bibliotek	tlf. 75 17 35 77

Darum Præstegård- ældste beboelse i Darum

Cykelture

i Vejrup, Vester Nykirke, Gørding, Hunderup, Bramming og Darum Sogne for hele familien

Darum og Vadehavet

Rute 10

Rute nr. 10

Darum og Vadehavet

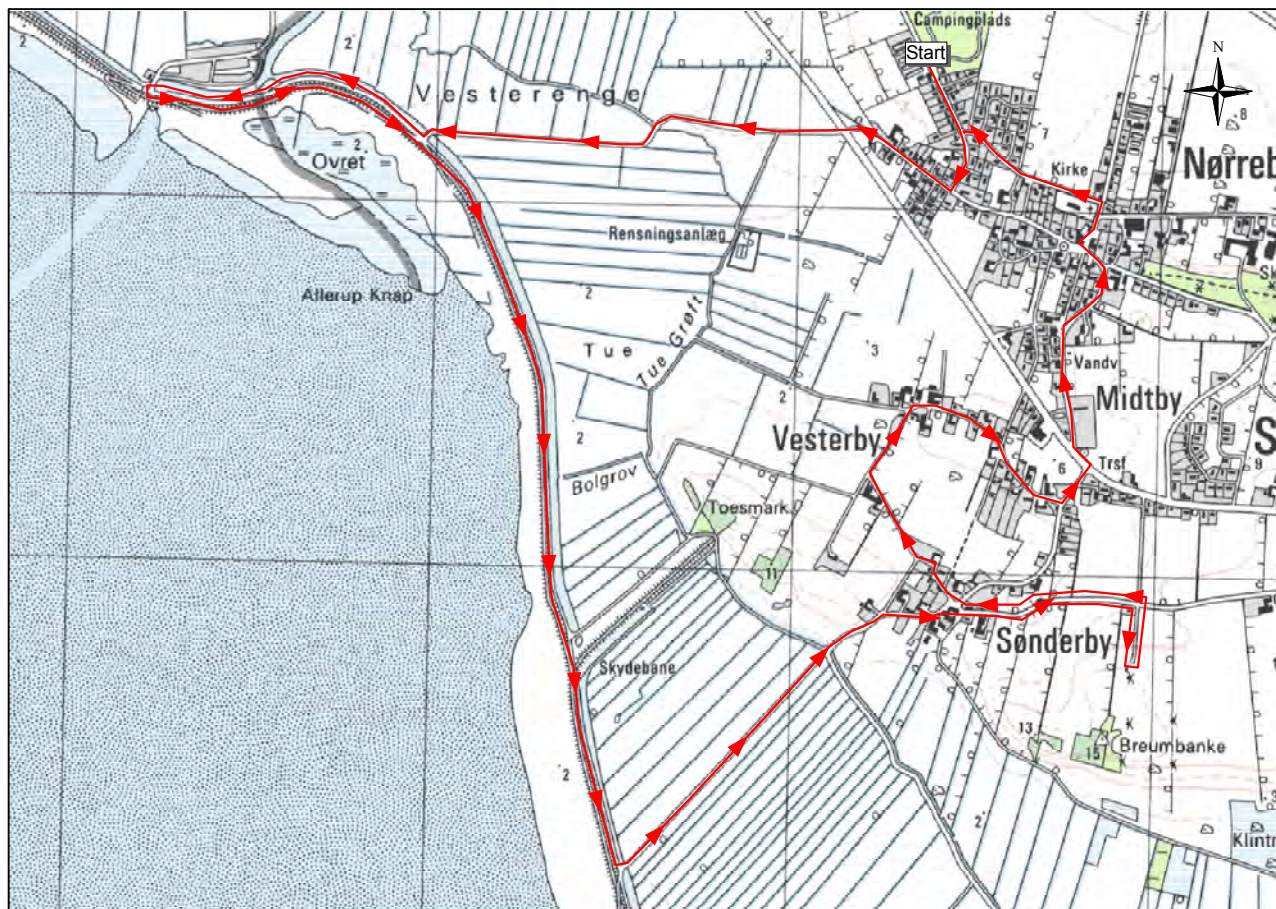
Marsklandsbyen Darum blev engang kaldt Danmarks næststørste landsby. Den består af tre grandelaug: Nørreby, Midtby og Sønderby. Mod øst er Darum Mark; det strækker sig til et afvekslende naturskønt område, Dammosø og Hollænderskoven.

Turen starter ved *Darum Camping*. Kør ad Alsædvej og Sviegade til højre indtil den krydser GI. Darumvej. Herfra ad engvejen til diget til højre mod *Sneum Sluse*. Slusen blev bygget i forbindelse med bygningen af Darum-Tjæreborg diget i 1928.

Fra slusen tilbage mod engvejen hvor det går videre langs diget (kun cykler).

Hvor havdiget møder tværdiget, er der en vid udsigt ud over Vadehavet og Fanø. Indtil bygningen af diget var de lave enge ofte udsat for oversvømmelser. Ca. 1 km. fremme er der en trappe op på digekronen, hvor man igen har mulighed for at nyde udsigten. Fra diget køres mod Sønderby der er én af de 3 "grandelaug", som Darum fra gammel tid har været delt op i.

Hvis man har lyst og energi, er der mulighed for at udvide turen med ca. 6 km. ved at følge grusvejen, der umiddelbart før Sønderby fører til højre ud i engene. Denne vej følges rundt til man når Sønderbyvej-Breumvej, og man er tilbage på ruten

Kvinde Eg i Darum. Plantet 1915 til ære for at kvinder fik valgret.

Rutefakta

Længde: 9 km.

Det er en smuk tur ud i marsken, og til vadehavet. Men også St. Darum er en meget spændende by med de mange gamle og velrenoverede gårde og huse.